

Rettevejledning til

Eksamen på Økonomistudiet sommer 2011

Offentlig udgiftspolitik

kandidatfag

23. juni 2011

(3-timers prøve uden hjælpemidler)

Målbeskrivelse

Efter gennemførelsen af kurset skal de studerende kunne redegøre for

- teorien for offentlige goder
- teorien bag social forsikring
- Normativ og deskriptiv teori for overførselsprogrammer
- offentlig politik mht. pensioner og uddannelse
- teorien for offentlig tilvejebringelse af private goder
- adfærdsøkonomisk teori og velfærdsstaten
- Organisations- og incitamentsproblemer i den offentlige sektor
- problemstillinger vedrørende offentligt vs. privat ejerskab
- indledende problemstillinger vedrørende privatisering og regulering

For at opnå højeste karakter skal de studerende på overbevisende vis kunne: 1) anvende metoder og resultater fra de ovenstående emneområder til at belyse disse og nærtbeslægtede emner inden for offentlig udgiftspolitik; 2) diskutere antagelser og analysemetoder i samme; samt (3) placere og diskutere emnerne i en dansk og international praktisk og empirisk kontekst svarende til hvad der er gennemgået til undervisningen.

Indhold

Offentlig udgiftspolitik gennemgår økonomisk og økonomisk-politisk teori og empiri for indretningen af den offentlige sektors økonomi. Målet er at give de studerende redskaber til at kunne analysere generelle normative og deskriptive spørgsmål inden for offentlig økonomi, herunder danske forhold.

Faget dækker både normativ og deskriptiv offentlig udgiftspolitik. Faget præsenterer teori for de to primære udgiftsområder offentlige goder og velfærdsstaten, herunder med fokus på særlige offentlige programmer som uddannelse og pensioner. Herudover gennemgås problemstillinger vedrørende indretningen af den offentlige sektor, herunder incitamentsstrukturer i den offentlige sektor, samt diskussioner om offentlig vs. privat ejerskab.

Begge de stillede opgaver præsenterer fundamentale økonomiske problemstillinger, hvor aspekter findes behandlet i forskellige tekster i fagets pensum, og hvor det i øvrigt kan være vel begrundet også i opgavebesvarelsen at inddrage gods fra basal økonomi, som de studerende har tilegnet sig tidligere i studiet. Der findes således ikke noget 1:1 forhold mellem spørgsmål og et enkelt bestemt pensum-moment, men der findes pensum-momenter, som i forhold til de enkelte spørgsmål vil være centrale at inddrage i besvarelsen. Rettevejledningen kan således ikke tages som udtryk for den definitive besvarelse men snarere som en redegørelse for centrale tilgange i pensum i forhold til de stillede spørgsmål.

Opgave 1

1. Besvarelsen fordrer ikke noget indgående kendskab til norsk kommunaløkonomi. Rattsø og Sørensen redegør for nogle helt basale problemstillinger, som giver grundlag for at karakterisere relationen i Norge mellem stat og kommuner som en principal-agent relation, og det vil dermed være centralt i en besvarelse at trække på principal-agent teori, som findes fyldigt behandlet i pensum.

En fundamental problemstilling i principal-agent teorien drejer sig om, hvad der motiverer agenten til at præstere. I pensum indgår tekster, som præsenterer to principielt forskellige tilgange. Dixit antager, at agenten drives af profit, mens Besley & Ghatak antager, at profit ikke påvirker agenten. I begge disse tekster udledes betingelser for, hvorledes principalen i højest grad kan realisere sin nyttefunktion. Disse betingelser kan være et nærliggende udgangspunkt for en analyse af det norske policy-tiltag i forhold til skolerne.

Det vil også være nærliggende at redegøre for, hvori det økonomiske problem nærmere består i principal-agent relationer: Moral hazard og adverse selection.

2. I overensstemmelse med terminologien i Hart, Schleifer & Vishny kan indførelse af anvendelse af test opfattes som en innovation. Da den norske reform er blevet til på initiativ af staten (principalen) kan det antages, at principalen vil få øget sin nytte ved en vellykket implementering. I Hart, Schleifer & Vishny undersøges, hvilke vilkår, som gælder for fordeling af den fremkaldte nyttegevinst mellem principal og agent. Man må forstå af fremstillingen i opgaveteksten, at staten (principalen) sigter imod at indhøste hele nyttegevinsten og ikke overlade nogen andel til kommunerne

som agenter. Kommunernes almindelige modstand kan opfattes som en reaktion imod et sådant resultat.

At den kommunale modstand i særlig grad findes i kommuner med en stor velfærdskoalition (andel af vælgere som er offentligt ansatte) kan nærliggende lede til inddragelse af en medianvælgermodel.

Opgave 2

1. Der indgår i pensum en tekst, som analyserer spørgsmålet om tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, nemlig Aaron. Her opstilles en model, der er udtryk for en økonomisk standardbetragtning, hvor individerne arbejder op til det punkt, hvor værdien af yderligere forbrugsmulighed netop modsvarer tabet ved at opgive mere fritid. Papiret undersøger derefter de betingelser, som må være opfyldt for at standardmodellens løsning kan antages som en realistisk løsning. En besvarelse kan nærliggende tage udgangspunkt i denne undersøgelse. Undersøgelsen munder i øvrigt ud i, at papiret betvivler, at tilbagetrækning kan beskrives som optimaliteten i individuelle beslutninger.

Udspillet om efterlønsreformen rummede også en ny ydelsesmodel for den del af arbejdsstyrken, der er nedslidt som 60-årige. En sådan model er ensbetydende med, at en model med en høj grad af universalitet søges erstattet af en model baseret på tagging. Akerlofs papir undersøger egenskaberne ved modeller baseret på henholdsvis universalitet og tagging. En besvarelse bør indeholde en redegørelse for de økonomiske implikationer af tagging.

2. Pensum rummer to tekster, som udvikler modeller, der bestemmer graden af omfordeling i en økonomi. Her er tale om Alesina m.fl. og Dixit & Londregan. Begge modeller er i princippet enkle medianvælgermodeller.

3. I medianvælgermodellerne bliver fordelingsresultatet basalt set bestemt af indkomstfordelingen og dermed medianvælgerens gevinst ved omfordeling, af ideologiske præferencers tilstedeværelse og styrke samt af omkostningerne ved at bedrive omfordeling. Der opstår i overensstemmelse hermed nye muligheder for fastlæggelse af omfordelingen såfremt politikere kan påvirke styrken af ideologiske præferencer og såfremt der kan gennemføres innovationer, som reducerer

omkostningerne ved at gennemføre omfordelingsprogrammer. Ændringer i indkomstfordelingen vil også i overensstemmelse med disse modeller sætte sig igennem i form af et ændret omfordelingsresultat.

I analysen hos Alesina m.fl. udbygges medianvælgermodellen, så graden af omfordeling specielt gøres beroende på fordelingen blandt vælgerne af politisk indflydelse samt på graden af altruisme blandt vælgerne, der igen antages at være beroende på graden af segregering (Hos Alesina m.fl. fokuseres specielt på forskel mellem USA og Europa, hvor raceproblemstillingen i USA er i fokus). I overensstemmelse hermed kan mulighederne for omfordelingsprogrammer eventuelt ændres, når graden af fragmentering ændres og når fordelingen af politisk indflydelse i befolkningen ændres, hvad der eksempelvis kan ske hvis etniske minoritetsgruppers nu lave valgdeltagelse øges eller hvis valgretsaldern ændres.